

ВЈЕЖБА ζ'. Αναλίζεραј и преведи: **α'** Ὑπνος ἀδελφός ἐστί θανάτου. **β'** Ὁ χρόνος τῶν ἀνθρώπων διδάσκαλός ἐστίν. **γ'** Ἡ νίκη δόξαν τοῖς στρατηγοῖς φέρεи. **δ'** Οἱ ἱατροὶ τὰς νόσους θεραπεύουσιν. **ε'** Ἡ σοφία τοῖς ἀνθρώποις τῆς εὐδαιμονίας πηγή ἐστίν. **ζ'** Τοῖς τοῦ φίλου λόγοις πολλάκις οὐ πιστεύομεν. **η'** Ἐν τῇ δημοκρατία ὁ δήμος πολιτεύεται. **θ'** Πλοῦτος βάσανός ἐστί τῶν τοῦ ἀνθρώπου τρόπων.

Г р а д и в о : промјена именица о-основа мушког рода (GGJ, §107–110); промјена индикатива презенте медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231–233); инфинитив презенте медиопасивног тематских глагола (GGJ, §231–233).

П о ј а в е : *енклиза*, у ἀδελφός ἐστί, διδάσκαλός ἐστίν, πηγή ἐστίν и βάσανός ἐστί.

А н а л и з а : Именице: **ἀδελφός** – nom msg, ἀδελφός *gemellus, gertānus*, (рођени) брат; **ἀνθρώποις** – dat mpl, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; **ἀνθρώπου** – gen msg, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; **ἀνθρώπων** – gen mpl, ἀνθρωπος *homo, vir, човјек*; **βάσανος** – nom fsg, βάσανος *coticīla, камен кушиње*; **δημοκρατία** – dat fsg, δημοκρατία *democratia, демократија*; **δήμος** – nom msg, δήμος *ῥōrūlus, народ*; **διδάσκαλος** – nom msg, διδάσκαλος *magister, учитељ*; **δόξαν** – acc fsg, δόξα *fama, gloria, laus, глас, чυβεње, слава*; **εὐδαιμονίας** – gen fsg, εὐδαιμονία *felicītas, beatitūdo, срећа, благодатиње*; **θανάτου** – gen msg, θάνατος *mors, смрт*; **ἱατροὶ** – nom mpl, ἱατρός *medīcus, лекаρ*; **λόγοις** – dat mpl, λόγος *verbum, ријеч*; **νίκη** – nom fsg, νίκη *victoria, побједа*; **νόσους** – acc fpl, νόσος *morbus, болест*; **πηγή** – nom fsg, πηγή *fons, извор, врело*; **πλοῦτος** – nom msg, πλοῦτος *opulentia, богатство*; **σοφία** – nom fsg, σοφία *sapientia, мудрост*; **στρατηγοῖς** – dat mpl, στρατηγός *dux, imperātor, заповједник, војсковођа*; **τρόπων** – gen mpl, τρόπος *mos, начин, обичај, навада*; **ὑπνος** – nom msg, ὑπνος *somnus, сан*; **φίλου** – gen msg, φίλος *amīcus, familiaris, пријатељ*; **χρόνος** – nom msg, χρόνος *tempus, вријеме*. Члан: **ἡ** – nom fsg, **ὅ** – nom msg, **οἱ** – nom mpl, **ὁ**; **τάς** – acc fpl, **τῇ** – dat fsg, **τῆς** – gen fsg, **τοῖς** – dat mpl, **τοῦ** – gen msg, **τῶν** – gen msg, **ὁ**. Глаголи: **ἐστί(ν)** – 3sg ind praes act, *еиm sum, бити*; **θεραπεύουσι(ν)** – 3pl ind praes act, *θεραπεύω curo, medeor, сапо, његовати, лијечити*; **πιστεύομεν** – 1pl ind praes act, *πιστεύω credo, вјеровати, уздати се*; **πολιτεύεται** – 3sg ind praes mp, *πολιτεύομαι rem publicam gero, државом управљати, владати*; **φέρει** – 3sg ind praes act, *φέρω fero, носити, доносити*. Прилози: **πολλάκις** – *saepe, често*. Предлози: **ἐν** – + dat, *in*. Речце: **οὐ** – *non*.

Т r a n s l a t i o : **i.** Somnus mortis gemellus est. **ii.** Tempus hominum magister est. **iii.** Victoria imperatoribus gloriam fert. **iv.** Medici morbos sanant. **v.** Hominiibus sapientia felicitatis fons est. **vi.** Verbis amici saepe non credimus. **vii.** Pōrūlus in democratia rem publicam gerit. **viii.** Opulentia hominis morum (morum humanorum) coticīla est. (Mores humani opulentia probantur.)

П р е в о д : **1.** Сан је брат смрти. **2.** Вријеме је учитељ људи (човјечанства). **3.** Побједа војсковођама доноси славу. **4.** Лекари лијече болести. **5.** За људе је мудрост врело среће. **6.** Често не вјерујемо ријечима пријатеља (пријатељевим ријечима). **7.** У демократији влада народ. **8.** Богатство је камен кушиње навада човјека (људских навада). (Богатство куша људска наваде.)

ВЈЕЖБА η'. Αναλίζεραј и преведи: **α'** Ἡ Αἴγυπτός ἐστί δῶρον τοῦ Νείλου ποταμοῦ. **β'** Ἀμοργός καὶ Πεπάρηθος αἱ νῆσοι οἶνον καὶ σίτον καὶ ἔλαιον φέρουσιν. **γ'** Τὰ τῶν ἐχθρῶν δῶρα βλάπτει. **δ'** Τὰ δένδρα κόσμος ἐστί τῶν ἀγρῶν. **ε'** Λόγος εἶδωλον τῶν ἔργων ἐστίν. **ζ'** Ὁ ὑπνος τῆς νόσου φάρμακόν ἐστίν. **η'** Λόγον τὰ ζῷα οὐκ ἔχει. **θ'** Τὸν χρόνον φάρμακον λέγουσι τῆς λύπης. **θ'** Ἐκ τῶν φυτῶν τὰ φάρμακὰ λαμβάνεται.

Г р а д и в о : промјена именица о-основа средњег рода (GGJ, §107–110).

П о ј а в е : *конгруенција* женских о-основа са чланом, у ἡ Αἴγυπτος, αἱ νῆσοι, τῆς νόσου; *енклиза*, у Αἴγυπτός ἐστί и φάρμακόν ἐστίν; *ортотонација енклитике*, у κόσμος ἐστίν и ἔργων ἐστίν; *конгруенција* nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷα трéχει), у τὰ δῶρα βλάπτει, τὰ ζῷα οὐκ ἔχει и τὰ φάρμακὰ λαμβάνεται; *негаиција οὐκ*, у οὐκ ἔχει, која испред вокала гласи οὐκ (не οὐ!); *два акузатива*, тј. акузатив објекта са акузативом предиката, у χρόνον φάρμακον λέγουσιν, који се на латински преводи такође помоћу два акузатива (*tempus remedium dicunt*) а на српски помоћу акузатива и инструментала (*вријеме називају лијеком*).

А н а л и з а : Именице: **ἀγρῶν** – gen mpl, ἀγρός *ager, сатрус, поље, њива*; **Αἴγυπτος** – nom fsg, Αἴγυπτος *Aegyptus, Египат*; **Ἀμοργός** – nom msg, Ἀμοργός *Amorgus, Аморг*; **δένδρα** – nom npl, δένδρον *arbor, дрво*; **δῶρα** – nom npl, δῶρον *donum, дар, поклон*; **δῶρον** – nom nsg, δῶρον *donum, дар, поклон*; **εἶδωλον** – nom nsg,

εἶδωλον *simulacrum*, *лик, сjenка, авет*; **ἔλαιον** – acc nsg, ἔλαιον *oleum, уље*; **ἔργων** – gen npl, ἔργον *opus, djelo, посао*; **ἐχθρῶν** – gen npl, ἐχθρός *inimicus, непријатељ*; **ζῷά** – nom npl, ζῷον *animal, живо биће, животиња*; **κόσμος** – nom msg, κόσμος *ornamentum, урес*; **λόγον** – acc msg, λόγος *verbum, sermo, ријеч, говор*; **λόγος** – nom msg, λόγος *verbum, sermo, ријеч, говор*; **λόπης** – gen fsg, λῶπη *dolor, бол, жалост*; **Νείλου** – nom msg, Νείλος *Nilus, Нила*; **νῆσοι** – nom fsg, νῆσος *insula, острво*; **νόσου** – gen fsg, νόσος *morbus, болест*; **οἶνον** – acc msg, οἶνος *vinum, вино*; **Πεπάρηθος** – nom msg, Πεπάρηθος *Peparēthus, Пенарет*; **ποταμοῦ** – gen msg, ποταμός *flumen, ријека*; **σίτον** – acc msg, σίτος *frumentum, triticum, пшеница, жито*; **ὑπνος** – nom msg, ὑπνος *somnus, сан*; **φάρμακον** – nom / acc nsg, φάρμακον *remedium, medicamentum, venenum, лијек, отров*; **φάρμακά** – nom npl, φάρμακον *remedium, medicamentum, venenum, лијек, отров*; **φυτῶν** – gen npl, φυτὸν *planta, биљка*; **χρόνον** – acc msg, χρόνος *tempus, вријеме*. **Члан:** **αἱ** – nom fpl, **ἡ; ἦ** – nom fsg, **ὁ** – nom msg, **ὁ; τά** – nom npl, **τὸ; τῆς** – gen fsg, **ἡ; τὸν** – acc msg, **ὁ; τοῦ** – gen msg, **ὁ; τῶν** – gen npl / npl, **ὁ**. **Глаголи:** **βλάπτει** – 3sg ind praes act, βλάπτω *posco, ишкoдити*; **ἔστι(v)** – 3sg ind praes act, εἶμι *sum, бити*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, ἔχω *habeo, имати*; **λαμβάνεταιἱ** – 3sg ind praes mp, λαμβάνω *sumo, сарio, узимати, хватати*; **λέγουσιν(v)** – 3pl ind praes act, λέγω *disco, казати, звати, називати*; **φέρουσιν(v)** – 3pl ind praes act, φέρω *fero, носити, доносити*. **Предлози:** **ἐκ** – e, из. **Везници:** **καί** – et, -que, и. **Речце:** **οὐ** – non, не.

T r a n s l a t i o: **i.** Aegyptus Nili fluminis donum est. **ii.** Amorgi & Peparēthi insulae vinum, frumentum oleumque ferunt. **iii.** Inimicorum dona nocent. **iv.** Arbōres agrorum ornamenta sunt. **v.** Verbum opēris simulacrum est. **vi.** Somnus morbi remedium est. **vii.** Animalibus sermo non est. **viii.** Tempus doloris remedium dicunt. **ix.** Medicamenta e plantis sumuntur.

П р е в о д: **1.** Египат је дар ријеке Нила. **2.** Острва Аморг и Пенарет доносе вино, жито и уље (рађају вином, житом и уљем). **3.** Дарови непријатеља (Непријатељски дарови) ишкoде. **4.** Дрвeће је урес поља. **5.** Ријеч је сjenка djelâ. **6.** Сан је лијек болести (лијечи болест). **7.** Животиње немају говор (не говоре). **8.** Вријеме називају лијеком против жалости. **9.** Лијекови узимају се из биљака.

ВЈЕЖБА 3. Μετάφραζε: **1.** У Спарти је велико мноштво робова. **2.** Слободу љубе и људи и животиње. **3.** Дрвeће се познаје по плодовима. **4.** Рад је за човјека част. **5.** Неслога ишкoди народу. **6.** Љекари спасавају људима живот. **7.** Од лозе сељаци добивају вино. **8.** У болести и сан лијечи. **9.** Из књиге читаиш причу. **10.** Учитель је учеников пријатељ.

Л е к с и к а: **Именице:** *болест* – νόσος; *вино* – οἶνος; *част* – τιμή; *дрво* – δένδρον; *живот* – βίος; *животиња* – ζῷον; *књига* – βιβλος; *лоза* – ἄμπελος; *лекар* – ἰατρός; *људи* – ἄνθρωποι; *мноштво* (sc. велико) – ἀφθονία; *народ* – δῆμος; *неслога* – διαφορά; *плод* – καρπός; *пријатељ* – φίλος; *прича* – μῦθος; *рад* – πόνος; *роб* – δούλος; *сан* – ὑπνος; *сељак* – γεωργός; *слобода* – ἐλευθερία; *Спарта* – Σπάρτη; *ученик* – μαθητής; *учитељ* – διδάσκαλος; *човјек* – ἄνθρωπος. **Глаголи:** *бити* – εἶμι; *добивати* – λαμβάνω; *лијечити* – θεραπεύω; *љубити* – στέργω; *познавати* – γινώσκω; *спасавати* – σφάζω; *читати* – ἀναγιγνώσκω; *ишкoдити* – βλάπτω. **Предлози:** *из* – ἐκ; *од* – ἐκ; *по* – ἐκ; *у* – ἐν. **Везници:** *и* – καί; *и ... и* – τε ... καί.

Μ ε τ ά φ ρ α σ ῖ ς: **α'** Ἐν τῇ Σπάρτῃ τῶν δούλων ἀφθονία ἐστίν. (Π ο j а в е : *ορτομοναџија енклитике*, у ἀφθονία ἐστίν.) **β'** Τὴν ἐλευθερίαν στέργουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷά. (Π ο j а в е : *конгруенџија* више субјеката гдје се са предикатом слаже најближи субјекат, у στέργουσι καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷά.) **γ'** Τὰ δένδρα ἐκ τῶν καρπῶν γινώσκεται. (Π ο j а в е : *конгруенџија* nom npl са 3sg глагола (τὰ ζῷά трéчи), у τὰ δένδρα γινώσκεται.) **δ'** Ὁ πόνος τῷ ἀνθρώπῳ τιμή ἐστίν. (Π ο j а в е : *енклиза*, у τιμή ἐστίν; *именски предикат*, у τιμή ἐστίν, у којем у грчком обично не стоји члан.) **ε'** Ἡ διαφορά βλάπτει τῷ δήμῳ. **ς'** Οἱ ἰατροὶ βίον τοῖς ἀνθρώποις σφάζουσιν. **ζ'** Οἱ γεωργοὶ ἐκ τῆς ἀμπέλου οἶνον λαμβάνουσιν. **η'** Ἐν τῇ νόσῳ καὶ ὁ ὑπνος θεραπεύει. **θ'** Ἐκ τῆς βίβλου μῦθον ἀναγιγνώσκεις. **ι'** Ὁ διδάσκαλος ἐστὶ μαθητοῦ φίλος. (Π ο j а в е : *енклиза*, у διδάσκαλος ἐστίν.)

ВЈЕЖБА θ'. Αναλџзирај и преведи: ΓΕΩΡΓΟΣ ΚΑΙ ΙΠΠΟΣ. Γεωργός, ἕως μὲν πόλεμος ἦν, ἵππον τρέφει χόρτῳ καὶ σίτῳ καὶ συνεργὸν ἔχει ἐν τοῖς τοῦ πολέμου πόνοις καὶ κινδύνοις καὶ πολλάκις ὁ ἵππος τὸν γεωργὸν σφάζει. Μετὰ δὲ τὸν πόλεμον ὁ γεωργός τῷ ἵππῳ παραβάλλει καλάμους ὡς τοῖς ὄνοις. Ἐπεὶ δὲ πάλιν πόλεμος ἦν, καὶ κίνδυνος ἦκει τῶν πολεμίων, ὁ μὲν γεωργός ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἵππον, ὁ δὲ ἵππος ἀεὶ

καταπίπτει. Τὸ τελευταῖον ὁ ἵππος λέγει πρὸς τὸν γεωργόν· πῶς, ὦ ἄνθρωπε, πάλιν ἐξ ὄνου ἵππον ἐθέλεις ἔχειν;

Π ο ς α ν ε : **παραφραза** грч. ἕως μὲν πόλεμος ἦν, тј. лат. *belli* (локативни генитив), грч. μετὰ τὸν πόλεμον, тј. лат. *bello confecto* (апсолутни аблатив), грч. καὶ κίνδυνος ἦκει τῶν πολέμιων, тј. лат. *non absente inimicōrum pericūlo* (апсолутни аблатив, литота) и лат. πάλιν ἔχειν, тј. лат. *recipere*; **инструментални датив** (*dativus instrumenti*), који на латински преводи се аблативном (*faeno, tritico*) а на српски инструменталом (*сијеном, пиеницом*); **апозиција**, у (sc. αὐτὸν) (= ἵππον) συνγεργόν, која се на латински преводи такође апозицијом ((sc. *eum*) *adjutorem*) а на српски помоћу ријечѝ као или за ((sc. *ga*) за помоћника); **рекиција** грч. гл. ἀναβαίνω (ἐπι +acc) која се разликује од рекције од лат. гл. *conscendo* (+acc) и срп. гл. *узјашити* (+acc) и рекција грч. гл. λέγω (πρὸς + acc) која се разликује од рекције лат. гл. *dico* (+dat) и срп. гл. *казати* (+acc).

А н а л и з а : **Именице**: **ἄνθρωπε** – voc msg, ἄνθρωπος *homo, човјек*; **γεωργόν** – acc msg, γεωργός *agricōla, rusticus, земљорадник, ратар*; **γεωργός** – nom msg, γεωργός *agricōla, rusticus, земљорадник, ратар*; **ἵππον** – acc msg, ἵππος *equus, коњ*; **ἵππος** – nom msg, ἵππος *equus, коњ*; **ἵππῳ** – dat msg, ἵππος *equus, коњ*; **κάλαμους** – acc mpl, κάλαμος *harundo, трска*; **κινδύνοις** – dat mpl, κίνδυνος *pericūlum, опасност*; **κίνδυνος** – nom msg, κίνδυνος *pericūlum, погубао*; **ὄνοισ** – dat mpl, ὄνος *asinus, магаре*; **ὄνου** – gen msg, ὄνος *asinus, магаре*; **πολεμίῳν** – gen mpl, πολέμιος *inimicus, непријатељ*; **πόλεμον** – acc msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πόλεμος** – nom msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πολέμου** – gen msg, πόλεμος *bellum, рат*; **πόνου** – dat mpl, πόνος *calamitas, мука, невоља*; **σίτῳ** – dat msg, σίτος *frumentum, triticum, пиеница, жито*; **χόρτῳ** – dat msg, χόρτος *faenum, сијено*. **Члан**: **ὁ** – nom msg, ὁ; **τοῖς** – dat mpl, ὁ; **τὸν** – acc msg, ὁ; **τοῦ** – gen msg, ὁ; **τῷ** – dat msg, ὁ; **τῶν** – gen mpl, ὁ. **Глаголи**: **ἀναβαίνει** – 3sg ind praes act, (sc. ἐπι ἵππον) ἀναβαίνω (sc. *equum*) *conscendo*, (sc. коња), зајашити, узјашити; **ἐθέλεις** – 2sg ind praes act, ἐθέλω *volo, хтјети*; **ἔχει** – 3sg ind praes act, συνγεργὸν ἔχω *habeo, имати*; **ἔχειν** – inf praes act, ἔχω *habeo, имати*; **ἦκει** – 3sg ind praes act, ἦκω *adsum, долазити, бити обдје*; **ἦν** – 3sg ind ipf act, εἶμι *sum, бити*; **καταπίπτει** – 3sg ind praes act, καταπίπτω *decido* (sc. *in terram*), падаати; **λέγει** – 3sg ind praes act, λέγω *dico, рећи, казати*; **παραβάλλει** – 3sg ind praes act, παραβάλλω *objicio, метати пред (давати)*; **σώζει** – 3sg ind praes act, σώζω *servo, спасавати*; **τρέφει** – 3sg ind praes act, τρέφω (sc. *equum*) *pasco, насти*. **Прилози**: **ἀεὶ** – *semper, увијек*; **ἐπεὶ** – *cum, кад*; **πάλιν** – *denuo, itērum, rursum, опет*; **πολλάκις** – *saepe, често*; **πῶς** – *quomōdo, како*; **τὸ τελευταῖον** – *postrēmo, најзад*; **ὡς** – *ut, velut, као*. **Препози**: **ἐν** – + dat, *in, у*; **ἐξ** – + gen, *de, из, од*; **μετά** – + acc, *post, послје, након*; **πρὸς** – + acc, *ad, ка*. **Везници**: **ἕως** – *dum, док*; **καὶ** – *et, и*. **Узвци**: **ὦ** – *o, (o)*. **Речце**: **μὲν ... δὲ** – *o ... autem, o ... a*.

Т r a n s l a t i o : AGRICŌLA EQVVSQVE. Agricōla belli equum faeno triticoque pascit (sc. eum)que in calamitatibus & pericūlis belli adjutorem habet et saepe equus agricōlam servat. Bello autem confecto, agricōla equo harundīnem objicit, velūt asīnis. Cum vero bellum denuo ortum est, agrīcola, non absente inimicōrum pericūlo, equum conscendit; equus autem (sc. in terram) decidit. Postrēmo dicit equus agricōlae: Quomōdo vis, o homo, ab asīno equum recipere?

П р е в о д : ЗЕМЉОРАДНИК И КОЊ. Земљорадник, док је трајао рат, храни коња сијеном и пиеницом и има (sc. га) за помоћника у мукама и погублима рата (ратнима мукама и погублима) и коњ често спасава земљорадника. Али, након рата, земљорадник коњу даје трску, кано магарцима. Но, кад је опет почео рат и појавила се опасност од непријатеља, земљорадник ће да узјаши коња, као оно коњ вазда пада. Најзад каже коњ земљораднику: 'Како хоћеш, човјече, од магарца натраг добити коња'.